

КАСЯН Л. Г., МАКАРОВА Т. О. *

**ФОТОДОКУМЕНТАЛЬНЕ ВИДАННЯ ЦДКФФА УКРАЇНИ
ім. Г. С. ПШЕНИЧНОГО “ВІЙНА 1941–1945 рр.”**

До 70-ої річниці Перемоги над нацизмом у Європі та 70-ої річниці завершення Другої світової війни Центральний державний кінофотофоноархів України ім. Г. С. Пшеничного підготував фотодокументальне видання “Війна 1941–1945 рр.”, що вийшло на початку 2015 р. у видавництві “Фоліо”. До нього увійшло 400 фотознімків та кадрів із хронікально-документальних фільмів і кіносюжетів воєнної кінохроніки. Знімки відтворені зі справжніх негативів, оригінальних фотографій, кадрів кіноплівки. Усі представлені документи взяті з архівної колекції ЦДКФФА України ім. Г. С. Пшеничного періоду Другої світової війни, яка нараховує понад шість тисяч фотодокументів.

Світлини в альбомі згруповано в три тематичні розділи: “У боях за рідну землю”, “Фронт у тилу ворога”, “Звільнення Європи”. Всередині розділів фотознімки розміщуються у хронологічній послідовності.

Перший розділ “У боях за рідну землю” містить фотодокументи, що відображають події Другої світової війни переважно на території України. Вони інформують про перші дні і місяці війни, оборону Києва, Одеси, Керчі, Севастополя, відступ радянських військ, евакуацію населення, перебазування виробничих підприємств, колгоспного майна; звільнення українських сіл і міст від нацистських загарбників, бойові дії Червоної армії з визволення Донецька, Краматорська, Полтави та ін., форсування Дніпра, боїв за Київ, Фастів, Коростень, Житомир, наступальні операції на території Західної України і Криму, повернення жителів на звільнені території.

Другий розділ “Фронт у тилу ворога” присвячено висвітленню організації та розвитку радянського партизанського руху. Фотодокументи несуть візуальну інформацію про партизанські з’єднання С. Ковпака, О. Сабурова, В. Бегми, О. Федорова. Знімки зафіксували бойову, диверсійну, розвідувальну діяльність партизан, особовий склад і озброєння партизанських з’єднань, місця їхньої дислокації, роботу партизанських медико-санітарних служб, навчальні заняття і підготовку до бойових операцій.

---

* *Касян Людмила Григорівна* – провідний науковий співробітник сектору публікації документів Центрального державного кінофотофоноархіву України ім. Г. С. Пшеничного.

Макарова Тетяна Олександрівна – начальник відділу використання інформації документів Центрального державного кінофотофоноархіву України ім. Г. С. Пшеничного.

Третій розділ “Звільнення Європи” розповідає про бойові дії зі звільнення країн Центральної та Східної Європи від нацизму: визволення Варшави, Будапешта, бої за Берлін, підняття прапора перемоги над Рейхстагом, кадри, що увічнили прибуття фельдмаршала Б. Л. Монгомері для підписання Декларації про поразку Німеччини, повернення демобілізованих радянських військових на батьківщину.

Зі знімків п'ятдесяти восьми фронткових кореспондентів та кінооператорів, вміщених у цьому виданні, постає складна, неоднозначна, велична і трагічна фотографічна картина Другої світової війни. Тут і батальні панорамні світлини, і портрети простих “трудівників” війни, і епізоди воєнного побуту та рідкісні хвилини відпочинку, вихоплені фото- чи кінооб'єктивом. Ці документи представляють не лише історично точні відомості про військову техніку, амуніцію того періоду, а й дають уявлення про те, як почувалася людина під час війни, якою вона її бачила, яку інформацію про воєнне лихоліття намагалася передати засобами фотодокументалістики.

Видання розраховане як на фахівців, дослідників воєнної історії, так і на широке коло читачів, які цікавляться історією XX століття.

Бійці Червоної армії перед відправленням на фронт.
м. Ворошиловград (нині – м. Луганськ), 1941 р.

Бійці підрозділу майора В. Т. Прудникова ведуть бій в районі Дарниці.
Київ, 1943 р.
Фото А. А. Архіпова.

Зенітники прикривають тимчасовий міст на р. Дніпро,
споруджений частинами Червоної армії. 1943 р.
Фото А. А. Архипова.

Однополчани біля могили І. І. Фетисова,
який загинув у бою з нацистськими окупантами. 1943 р.
Фото П. Б. Бернштейна.

Німецький солдат біля розбитої гармати
під час Курської битви. 1943 р.
Фото К. І. Лішка.

Червоноармієць-регулювальниця на одній з вулиць м. Львова. 1944 р.
Фото Карвецької.

Підрозділ капітана Шаригіна (1-й Український фронт)
веде бій за залізничну станцію. Карпати, 29 квітня 1944 р.
Фото Д. І. Чернова.

Мітинг, присвячений звільненню м. Львова від нацистів.
30 липня 1944 р.
Фото К. І. Лішка.

Партизани Великополовецького загону (Київська область)
на пл. Б. Хмельницького після розформування загону. Київ, 1943 р.
Фото Я. Б. Давидзона.

Група радистів Полтавського партизанського з'єднання ім. В. М. Молотова
за роботою біля рації. Зліва направо: І. І. Кудельський, Ф. І. Дмитренко,
молодший командир взводу М. Ф. Антонкін. Волинська обл., 1944 р.
Фото І. Я. Довгоброда.

Частини 2-го Українського фронту переходять державний кордон СРСР і Румунії.
26 березня 1944 р.

Нагородження в одній з частин 1-го Українського фронту.
Прага (Чехословаччина), травень 1945 р.
Фото В. П. Юдіна.